

N:o 29.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 7 april 1900.

— — — — Andra Kammaren — 12 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjerde, femte, sjette, sjunde och åttonde hufvudtitlarne gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1900 åt en del tjenstemän och betjente.

(Statsutskottets utlåtande n:o 11.)

Till Konungen.

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till beredande, i enlighet med de grunder, som angifvits i det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll öfver finansärenden den 8 sistlidne januari, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjenstemän och betjente i statsdepartementen samt till desamma hörande embetsverk, kårer och stater för år 1901 såsom förslagsanslag anvisa under:

andra hufvudtiteln (punkt 12:o)	108,000 kronor,
tredje » (» 12:o)	3,850 »
fjerde » (» 38:o)	985,000 »
femte » (» 23:o)	198,000 »
sjette » (» 54:o)	1,654,000 »
sjunde » (» 25:o)	1,172,000 »
åttonde » (» 126:o)	522,000 »

hvaremot Eders Kongl. Maj:t i sammanhang med äskande af nyssberörda anslag å fente hufvudtiteln, under punkt 24 begärt, att Riksdagen ville medgifva, att dyrtidstillägg enligt förenämnda grunder måtte för innevarande år af flottans pensionskassas medel utgå till tjänstemän och vaktmästare vid samma kassa.

För bedömandet af Eders Kongl. Maj:ts föreliggande framställning har Riksdagen först tillsett, huruvida en höjning af lefnadskostnaderna i allmänhet kan anses hafva inträdt efter den lönereglering, som för flertalet af statens civila och militära tjänstemän och betjente egde rum i medlet och slutet af 1870-talet och början af 1880-talet. Dervid har Riksdagen funnit, att prisen å en del lifsförnödenheter, såsom råg- och hvetemjöl, mjölk, socker och kaffe, fallit och att någon afsevärdare förhöjning å öfriga mera oundgängliga lifsmedel, såsom kött, fläsk, potatis, smör och ägg, ej skett. Prisen å samtliga förenämnda lifsmedel, med undantag af kaffe och socker, äro emellertid beräknade för det fall, att fråga är om uppköp från säljare i första hand, och kunna därför ej tillmätas afgörande betydelse för dem, hvilka äro hänvisade att anlita mellanhänder. Derjemte har Riksdagen funnit, att en prisstegring inträdt å tjänstefolkslöner, liksom öfver hufvud å allt arbete, å bostadshyror, särskildt i Stockholm och de norrländska städerna, samt å kol och ved. Att rätt angifva stegringens storlek är emellertid svårt. Den statistiska utredning, som bifogats den af tjänstemän vid statsdepartementen och de centrala embetsverken m. fl. gjorda framställning om dyrtidstillägg, visar en stegring af lefnadskostnaderna i Stockholm sedan 1879 med omkring 25 procent. Eders Kongl. Maj:t synes hafva uppskattat stegringen till 20 procent, och Stockholms stadsfullmäktige torde, då frågan om beviljande af dyrtidstillägg åt stadens tjänstemän i slutet af nästlidna år var föremål för behandling hos fullmäktige, hafva ansett densamma i hufvudstaden uppgå till omkring 15 procent. För egen del kan Riksdagen, i brist på tillförlitlig utredning rörande alla på förevarande fråga inverkan omständigheter, ej uttala någon bestämd åsigt om stegringens storlek. Att den siffra, Eders Kongl. Maj:t angifvit för betecknande af lefnadskostnadernas höjning, är för hög, och att stegringen i landsorten i allmänhet är mindre än i hufvudstaden, läser emellertid enligt Riksdagens förmenande vara otvifvelaktigt.

Innan Riksdagen går att yttra sig öfver huruvida den inträdda stegringen lämpligen bör, på sätt Eders Kongl. Maj:t ifrågasatt, föranleda beviljande af dyrtidstillägg åt statens tjänare, har Riksdagen, utöfver den anmärkning mot Eders Kongl. Maj:ts förslag i fråga om procentsatsen af dyrtidstillägget, som framgår af Riksdagens nyss uttalade åsigt härutinnan, ansett sig böra framställa de hufvudsakliga erinringar, Riksdagen haft att

göra mot de utaf Eders Kongl. Maj:t för medgifvandet af dyrtidstillägget i öfrigt föreslagna grunder.

Eders Kongl. Maj:t har i sådant hänseende föreslagit, bland annat, att dyrtidstillägg skulle tillkomma, förutom tjänsteinnehafvare med aföning, som bestämts genom af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen faststald stat, jemväl amanuenser med fast arfvode, hvarmed, enligt hvad de till grund för Eders Kongl. Maj:ts anslagsbegäran liggande uträkningar synas utvisa, torde hafva afsetts de inom statsdepartementen och vissa embetsverk tills vidare eller för viss tid antagna amanuenser och dermed jemförliga mera tillfälliga befattningshafvande hos andra statsmyndigheter, exempelvis de vid länsstyrelserna anställda extra biträden. För beredandet af arfvoden åt dessa senare finnes under rubriken landsstaterna i länen uppfördt ett särskildt reservationsanslag, hvilket är staldt till Eders Kongl. Maj:ts disposition och hvarifrån Eders Kongl. Maj:t för ändamålet dels anvisat åt de olika länsstyrelserna vissa belopp, att tills vidare årligen utgå, och dels derutöfver för hvarje år åt länsstyrelser, som derom göra framställning, beviljar medel i mån af behof så långt anslaget räcker. Då beloppen af de till extra biträdena utgående arfvoden med vissa af Eders Kongl. Maj:t gjorda inskränkningar bestämmas af länsstyrelserna inom de dem anvisade anslagen, synes det ej lämpligt, att Riksdagen under form af dyrtidstillägg beviljar medel för att användas till höjande af arfvoden, hvilka till äfventyrs redan af vederbörande länsstyrelse med afseende å den inträdda prisstegringen höjts till belopp, som länsstyrelsen anser till fyllest, utan håller Riksdagen före, att, i händelse grundade anspråk af länsstyrelserna på förhöjningar i utgående anslagsbeloppen ej kunna från sagda reservationsanslag beredas, framställning om detta anslags ökning, på sätt förut under liknande förhållanden egt rum, bör hos Riksdagen göras. Enahanda erinringar kunna riktas mot förslaget om beviljande af dyrtidstillägg åt sådana amanuenser, hvarom nu är fråga. Vid fastställandet af stater för de olika verken har Riksdagen i allmänhet å staten uppfördt ett gemensamt anslag till arfvoden åt amanuenser, till vikariatsersättning, renskrifning m. m., hvilket anslag för ändamålet staldts till föfogande af vederbörande embetsverk, som fördenskull är obetaget att, blott anslaget ej öfverskrides, förordna ett större eller mindre antal amanuenser äfvensom bestämma arfvodenas belopp, hvilka därför ej blott hos olika embetsverk, utan jemväl inom samma verk äro mycket vexlande; och har Riksdagen sig bekant, att flera embetsverk med bifall till derom gjorda framställningar för innevarande år höjt arfvodena åt sina amanuenser.

En annan anmärkning mot Eders Kongl. Maj:ts förslag har föränledts deraf, att enligt detsamma rätten till dyrtidstillägg begränsats till tjänste-

innehafvare med en aflöning understigande 3,600 kronor. Utom det att Riksdagen håller före, att de högre aflönade, i allmänhet äldre tjänstemän, hvilka oftast bildat familj och på grund deraf måste vidkännas drygare utgifter än de lägre aflönade, i ungefär lika hög grad som de senare beröras af stegrade lefnadskostnader, skulle genom bifall till Eders Kongl. Maj:ts förslag i förevarande del en förryckning i de en gång fastställda lönestaterna uppkomma derigenom, att tjänstemän, hvilka af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen ansetts med afseende på tjänsternas olika vikt och beskaffenhet eller med hänsyn till de dermed förenade göromålens större eller mindre mängd böra hänföras till olika grader eller löneklasser, skulle komma att uppbära lika aflöning. Så skulle, vid beräklandet af dyrtidstillägget efter den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna procentsats, blifva förhållandet exempelvis

med registrator i medicinalstyrelsen med en aflöning af 3,200 kronor och notarie eller kassör derstädes med 3,000 kronor,

med byråingeniör i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med 3,500 kronor och registrator eller revisor i samma styrelse med 3,000 kronor,

med direktörer vid fångvårdsstaten med 3,500 och 3,000 kronor,

med postmästare af andra och tredje klass med respektive 3,600 och 3,000 kronor,

med postkontrollörer med 3,600 och 3,000 kronor,

med tullförvaltare med 3,500 och 3,000 kronor,

med tullkontrollörer med 3,500 och 3,000 kronor, samtliga dessa tjänstemäns aflöningar upptagna utan inräknande af ålderstillägg, samt

med jägmästare med aflöningar efter första ålderstilläggets intjenande å respektive 3,475, 3,275 och 3,075 kronor.

Föranleder emellertid förslaget oegentligheter derigenom, att enligt detsamma rätten till dyrtidstillägg begränsats till tjänsteinnehafvare med aflöning, understigande 3,600 kronor, kunna å andra sidan äfven göras erinringar mot detsamma såsom vidtomfattande i så måtto, att det afser alla tjänsteinnehafvare inom nämnda aflöningsgräns och således jemväl ej mindre tjänstemän och betjente inom sådana verk, som på senare tiden reglerats enligt grunder, afvikande från dem, som i allmänhet fastställts vid de äldre lönerregleringarna, än äfven åtskilliga statstjenare, såsom aktuarier i hofrätterna, landtbruksingeniörer, förste landtmätare, länsveterinärer m. fl., hvilka, utöfver sin ordinarie aflöning, å tjensten hafva afsevärda extra inkomster, men emellertid, vid det förhållande att för afgörande, huruvida dyrtidstillägg borde ifrågakomma, hänsyn finge tagas endast till de ordinarie inkomsterna, skulle i afseende å rätt till dyrtidstillägg komma i samma kategori som de tjänstemän, med hvilkas tjänster följde lika

ordinarie, men deremot inga extra inkomster. Äfven i det hänseendet är förslaget för vidtomfattande, att det inom den angifna gränsen medgifver dyrtidstilläggs beräkande å hvarje tillfällig löneförbättring, oberoende af när denna tillkommit, ty härigenom skulle tjenstemän och betjente, åt hvilka under senaste åren beviljats en tillfällig löneförbättring, jemväl å denna få räkna sig dyrtidstillägg till godo.

Dessa äro de hufvudsakliga anmärkningar Riksdagen haft att göra mot de föreslagna grunderna för dyrtidstilläggs medgifvande; och torde af Riksdagens ofvan uttalade åsigt, särskildt i fråga om den för dyrtidstilläggs beviljande föreslagna aflöningsgränsen, följa, att Riksdagen ej kunnat vidtaga sådana jemkningar i förslaget, att detsamma kunnat af Riksdagen godkännas.

Den inträdda prisstegringen är i öfrigt ej så stor och har ej heller fortvarit så lång tid, att tillräcklig anledning synes föreligga för staten att för sina tjenare nu genom dyrtidstilläggs beviljande träda hjälpande emellan, i synnerhet som nu gällande aflöningar gifvetvis bestämts med tillbörlig hänsyn till tillfälliga, vexlande prisförhållanden. Om deremot prisstegringen är beroende på en i följd af många samverkande omständigheter uppkommen höjning af den allmänna prisnivån, anser Riksdagen lämpligare, att, derest Eders Kongl. Maj:t, efter förutgången utredning, skulle finna vissa statens tjenare, eller vissa grupper af statstjenare, hvilkas aflöningar bestämts enligt äldre stater eller enligt stater uppgjorda enligt samma grunder, som följts vid de äldre staternas fastställande, vara i behof af någon förbättring i aflöningsvilkoren, en revision af dessa statstjenares aflöningsförhållanden verkställes. Härigenom vinnes jemväl den fördel, att Riksdagen kommer i tillfälle att, der löneförbättring ifrågasättes, taga under ompröfning, om och till hvilket belopp sådan kan anses vara af förhållandena i hvarje särskildt fall betingad.

Beviljandet af ett dyrtidstillägg kan dessutom skapa svårigheter vid pröfning af frågan om lönereglering för de stater, rörande hvilka utredning för sådant ändamål nu pågår.

På grund af hvad sålunda anförts, har Riksdagen icke bifallit hvad Eders Kongl. Maj:t för beredande af dyrtidstillägg åt en del tjenstemän och betjente föreslagit:

i punkt	12	under andra hufvudtiteln
» »	12	» tredje »
» »	38	» fjerde »
» punkterna 23 och 24		» femte »
» punkt	54	» sjette »

i punkt 25 under sjunde hufvudtiteln samt
» » 126 » åttonde »

hvilket Riksdagen härigenom skolat för Eders Kongl. Maj:t anmäla.

Stockholm den 12 april 1900.

Med undersåtlig vördnad.